TEISINGUMO TEISMO (devintoji kolegija) SPRENDIMAS

2025 m. rugpjūčio 1 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Reglamentas (EB) Nr. 1907/2006 (REACH reglamentas) – Cheminių medžiagų registracija, įvertinimas ir autorizacija – XVII priedas – Tam tikrų pavojingų medžiagų, mišinių ir gaminių gamybos, tiekimo rinkai bei naudojimo apribojimai – Apribojimai dėl kadmio – Didžiausia koncentracija metalinėse juvelyrinių dirbinių dalyse ir juvelyrinių dirbinių imitacijose bei plaukų aksesuaruose – Leidžianti nukrypti nuostata – 1940 m. sidabro apyrankė, kurios litavimo medžiagoje yra kadmio“

Byloje C-512/24

dėl *Fővárosi Törvényszék* (Sostinės apygardos teismas, Vengrija) 2024 m. liepos 12 d. nutartimi, kurią Teisingumo Teismas gavo 2024 m. liepos 23 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

BÁV Zrt.

prieš

Budapest Főváros Kormányhivatala

TEISINGUMO TEISMAS (devintoji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas N. Jääskinen, teisėjai A. Arabadjiev (pranešėjas) ir R. Frendo,

generalinė advokatė L. Medina,

kancleris A. Calot Escobar,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

– *BÁV Zrt.*, atstovaujamos *ügyvéd* P. Balázs,

– Portugalijos vyriausybės, atstovaujamos H. Almeida, P. Barros da Costa ir A. Cunha,

– Europos Komisijos, atstovaujamos K. Mifsud-Bonnici ir K. Talabér-Ritz,

* Proceso kalba: vengrų.

atsižvelgęs į sprendimą, priimtą susipažinus su generalinės advokatės nuomone, nagrinėti bylą be išvados,

priima šį

Sprendimą

1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 2006 m. gruodžio 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 1907/2006 dėl cheminių medžiagų registracijos, įvertinimo, autorizacijos ir apribojimų (REACH), įsteigiančio Europos cheminių medžiagų agentūrą, iš dalies keičiančio Direktyvą 1999/45/EB bei panaikinančio Tarybos reglamentą (EEB) Nr. 793/93, Komisijos reglamentą (EB) Nr. 1488/94, Tarybos direktyvą 76/769/EEB ir Komisijos direktyvas 91/155/EEB, 93/67/EEB, 93/105/EB bei 2000/21/EB (OL L 396, 2006, p. 1 ir klaidų ištaisymas OL L 136, 2007, p. 3), iš dalies pakeisto 2011 m. gegužės 20 d. Komisijos reglamentu (ES) Nr. 494/2011 (OL L 134, 2011, p. 2) (toliau – REACH reglamentas), XVII priedo 23 punkto 10 dalies i papunkčio išaiškinimo.

2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant *BÁV Zrt.* ir *Budapest Főváros Kormányhivatala* (Vyriausybės biuras Budapešte, Vengrija) ginčą dėl šio biuro sprendimo, kuriuo jis skyrė baudą BÁV už sidabrinės apyrankės, kurios litavimo medžiagoje yra kadmio, pateikimą rinkai ir uždraudė pateikti rinkai šią apyrankę.

Teisinis pagrindas

REACH reglamentas

3 REACH reglamento XVII priedas „Tam tikrų pavojingų medžiagų, mišinių ir gaminių gamybos, tiekimo rinkai ir naudojimo apribojimai“ suformuluotas taip:

„<...>

1 skiltis Medžiagos, medžiagų grupės arba mišinio pavadinimas	2 skiltis Apribojimo sąlygos
<...>	<...>
23. Kadmis	
CAS Nr. 7440-43-9	
EB Nr. 231-152-8 ir jo junginiai	<...> 8. Nenaudojamas kietojo litavimo užpilduose, jeigu koncentracija lygi ar didesnė nei 0,01 % masės. Kietojo litavimo užpildai netiekiami rinkai, jeigu kadmio koncentracija (išreikšta kaip Cd metalas) lygi ar didesnė nei 0,01 % metalo masės. Šio punkto tikslais litavimas – jungimo technika, kuriai naudojami lydiniai ir kuri atliekama esant didesnei nei 450 °C temperatūrai. 9. Išimties tvarka 8 punktas netaikomas kietojo litavimo užpildams, naudojamiems gynybos ir aviacijos ir kosmoso srityse, ir kietojo litavimo užpildams, naudojamiems dėl saugos priežasčių. 10. Nenaudojamas arba netiekiamas rinkai, jei koncentracija lygi ar didesnė nei 0,01 % metalo masės: i) metaliniuose karoliukuose ir kitose juvelyriniams dirbiniams gaminti skirtose metalinėse detalėse ii) metalinėse juvelyrinių dirbinių dalyse ir juvelyrinių dirbinių imitacijose bei plaukų aksesuaruose, įskaitant: — apyrankes, vėrinius ir žiedus, — įveriamuosius juvelyrinius dirbinius, — rankinius laikrodžius ir riešo papuošalus, — sages ir sąsagas. 11. Išimties tvarka 10 punktas netaikomas gaminiams, pateiktiems rinkai prieš 2011 m. gruodžio 10 d., ir senesniems nei 50 metų juvelyriniams gaminiams 2011 m. gruodžio 10 d.
<...>	<...>

<...>“

Reglamentas (ES) Nr. 494/2011

4 2011 m. gegužės 20 d. Komisijos reglamento (ES) Nr. 494/2011, kuriuo iš dalies keičiamas Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 1907/2006 dėl cheminių medžiagų registracijos, įvertinimo, autorizacijos ir apribojimų (REACH) XVII priedas (kadmis) (OL L 134, 2011, p. 2 ir klaidų ištaisymas OL L 136, 2011, p. 105), 1, 2, 3, 5 ir 6 konstatuojamosiose dalyse nurodyta:

„(1) 1988 m. sausio 25 d. Tarybos rezoliucijoje dėl Bendrijos veiksmų programos <...> Taryba paragino Komisiją kovoti su aplinkos tarša kadmiu.

(2) [REACH reglamento] XVII priede pateiktos lentelės 23 įraše nurodyti mišinių ir gaminių, kuriuose yra kadmio, naudojimo ir tiekimo rinkai apribojimai.

(3) Kadmis ir kadmio oksidas klasifikuojami kaip 1B kategorijos kancerogenai ir 1 kategorijos ūmaus ir nuolatinio toksiškumo vandens aplinkai medžiagos.

<...>

(5) 2007 m. baigtas Europos kadmio rizikos vertinimas <...> pagal 1993 m. kovo 23 d. Tarybos reglamentą (EEB) Nr. 793/93 dėl esančių medžiagų rizikos įvertinimo ir kontrolės [OL L84, 1993, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 15 sk., 2 t., p. 212] <...>. 2008 m. birželio 14 d. Komisija paskelbė Komunikatą dėl kadmio ir kadmio oksido keliamos rizikos vertinimo rezultatų ir jos mažinimo strategijų <...>, kuriame rekomenduojama apriboti kadmio tiekimą rinkai ir naudojimą kietojo litavimo lazdelėse ir juvelyriniuose dirbiniuose.

(6) Komunikate nurodytas poreikis imtis konkrečių priemonių, kuriomis būtų ribojamas kadmio kietojo litavimo lazdelių naudojimo ir juvelyrinių dirbinių, kuriuose yra kadmio, nešiojimo pavojus. Profesionalai ir mėgėjai patiria kietojo litavimo garų poveikį. Vartotojai, įskaitant vaikus, juvelyriniuose dirbiniuose esančio kadmio poveikį patiria dirbiniams liečiantis su oda arba juos laižant.“

Pagrindinė byla ir prejudicinis klausimas

5 2023 m. rugsėjo 13 d. BÁV pateikė Vyriausybės biurui Budapešte sidabro apyrankę ir su ja susijusią užklausos formą, kad ši būtų paženklinta prabos ženklu. Šis biuras atliko šios apyrankės analizę rentgeno spindulių fluorescencinės spektrometrijos metodu, o iš jos buvo matyti, kad kadmio kiekis šios apyrankės litavimo medžiagoje svyravo nuo 1 iki 2 %.

6 2023 m. rugsėjo 26 d. minėtas biuras atliko oficialų patikrinimą BÁV įmonėje ir nurodė areštuoti minėtą apyrankę, kuri buvo eksponuojama kaip aukcione parduodamas daiktas, kad būtų galima atlikti papildomą analizę.

7 2023 m. lapkričio 24 d. sprendimu Vyriausybės biuras Budapešte pripažino, kad BÁV neteisėtai pateikė rinkai nagrinėjamą apyrankę, ir skyrė jai 150 000 Vengrijos forintų (apie 370 EUR) baudą. Jis taip pat nurodė panaikinti šios apyrankės areštą ir perduoti ją BÁV arba jos įgaliotam atstovui, tačiau uždraudė ją pateikti rinkai. Šis biuras savo sprendimą grindė tuo, kad kadmio kiekis minėtoje apyrankėje viršijo 0,01 % masės ribą, nustatytą REACH reglamento XVII priedo 23 punkte, ir kad pagal šio punkto 8 dalį draudžiama naudoti arba pateikti rinkai kietojo litavimo užpildus, kurių sudėtyje šio elemento yra daugiau nei ši riba.

8 BÁV pareiškė ieškinį dėl šio sprendimo panaikinimo *Fővįrosi Törvényszék* (Sostinės Budapešto apygardos teismas, Vengrija), kuris yra prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, iš esmės teigdama, kad Vyriausybės biuras Budapešte pažeidė REACH reglamento XVII priedo 23 punkto 8–11 dalis, nes neišnagrinėjo, koks pagrindinėje byloje nagrinėjamos apyrankės amžius ir kokia jos pateikimo rinkai data, nepaisant BÁV pareiškimo, kad papuošalas buvo pagamintas 1940 m. Ši bendrovė mano, kad kietojo litavimo būdu surinkti juvelyriniai dirbiniai neturi būti laikomi kietojo litavimo užpildais ir jiems negali būti taikomos šio punkto 8 dalies nuostatos. Šiuo klausimu ji teigia, kad kai kurioms prekių kategorijoms, tarp kurių yra papuošalai, svarbus minėto punkto 10 dalies i papunktis. Iš tiesų 10 dalyje numatyta,

kad tokie gaminiai negali būti naudojami ar pateikiami rinkai, jei kadmio kiekis juose viršija 0,01 % masės. Vis dėlto ši nuostata turėtų būti siejama su to paties 23 punkto 11 dalimi, kurioje numatyta išimtis, taikoma gaminiams, pateiktiems rinkai prieš 2011 m. gruodžio 10 d., ir 2011 m. gruodžio 10 d. senesniems nei 50 metų juvelyriniams gaminiams.

9 Vyriausybės biuras Budapešte iš esmės teigia, kad dėl kenksmingo kadmio poveikio kūno neliečiamumui ir sveikatai Sąjungos teisės aktų leidėjas, įsigaliojus REACH reglamentui, apskritai draudžia pateikti rinkai kietojo litavimo užpildus, kuriuose kadmio koncentracija yra neleistina ir kurie gali būti objektuose, nenurodytuose šio reglamento XVII priedo 23 punkto 9 dalyje numatytose nukrypti leidžiančiose nuostatose. Šio punkto 10 ir 11 dalyse numatytos taisyklės susijusios su kadmio koncentracija gaminių metalo lydiniuose ir kitose jų metalinėse detalėse, kurios skiriasi nuo kietojo litavimo užpildų, taigi šiuo atveju neturi reikšmės.

10 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kyla klausimas dėl REACH reglamento XVII priedo 23 punkto 10 dalies i papunktyje esančios frazės „kitos juvelyriniams dirbiniams gaminti skirtos metalinės detalės“ aiškinimo. Konkrečiai jis siekia išsiaiškinti, ar pagrindinėje byloje nagrinėjami juvelyrinių dirbinių kietojo litavimo užpildai gali būti laikomi „detale“, ar jie nepatenka į šią sąvoką ir tokiu atveju šio punkto 11 dalyje numatyta leidžianti nukrypti nuostata nebūtų taikoma.

11 To teismo teigimu, minėto punkto 10 dalis yra specialioji taisyklė, palyginti su to paties punkto 8 dalimi, todėl pagal principą *lex specialis derogat legi generali* ši taisyklė turi viršenybę prieš bendrąją taisyklę. Iš to išplaukia, kad kietojo litavimo užpildai gali būti įtraukti į sąvoką „kitos juvelyriniams dirbiniams gaminti skirtos metalinės detalės“. Toks aiškinimas leistų išsaugoti REACH reglamento XVII priedo 23 punkto 11 dalyje numatytos nukrypti leidžiančios nuostatos, susijusios su senesniais nei 50 metų juvelyriniais gaminiais, kaip antai pagrindinėje byloje nagrinėjama apyrankė, pagaminta 1940 m., prasmę. Minėtas teismas taip pat pažymi, kad tauriųjų metalų gaminių atveju kadmio kiekis, kuris gali būti litavimo medžiagoje, sudaro nedidelę visos papuošalo masės dalį.

12 Vis dėlto prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad siekdamas užtikrinti aukštą žmonių sveikatos ir aplinkos apsaugos lygį Sąjungos teisės aktų leidėjas nustatė griežtesnes taisykles dėl kadmio, atsižvelgdamas į jo toksiškumą (tikriausiai kancerogeninį pobūdį).

13 Šiomis aplinkybėmis *Fővárosi Törvényszék* (Sostinės apygardos teismas) nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui tokį prejudicinį klausimą:

„Ar [REACH reglamento] XVII priedo [23 punkto 10 dalies i papunktyje] vartojama sąvoka „kit[os] juvelyriniams dirbiniams gaminti skirt[os] metalin[ės] detal[ės]“, atitinkanti įrašą apie medžiagą, vadinamą kadmiu, turi būti aiškinama taip, kad į šią sąvoką patenka ir kietojo litavimo užpildai?“

Dėl prejudicinio klausimo

14 Visų pirma reikia priminti, kad pagal SESV 267 straipsnyje įtvirtintą nacionalinių teismų ir Teisingumo Teismo bendradarbiavimo procedūrą pastarasis turi pateikti nacionaliniam teismui naudingą atsakymą, kuris leistų šiam išspręsti nagrinėjamą bylą. Tokiu atveju Teisingumo Teismui gali tekti performuluoti jam pateiktus klausimus. Teisingumo Teismas turi išaiškinti

visas Sąjungos teisės nuostatas, kurių reikia nacionaliniams teismams, kad jie išspręstų nagrinėjamas bylas, net jei šios nuostatos nėra aiškiai nurodytos šių teismų Teisingumo Teismui pateiktuose klausimuose (2019 m. lapkričio 7 d. Sprendimo *K.H.K. (Sąskaitų blokavimas)*, C-555/18, EU:C:2019:937, 28 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

15 Šiuo atžvilgiu Teisingumo Teismas turi iš visos nacionalinio teismo pateiktos informacijos, pirmiausia iš prašymo priimti prejudicinį sprendimą motyvuojamosios dalies, atrinkti aiškintinus Sąjungos teisės klausimus, atsižvelgdamas į bylos dalyką (2019 m. lapkričio 7 d. Sprendimo *K.H.K. (Sąskaitų blokavimas)*, C-555/18, EU:C:2019:937, 29 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

16 Nagrinėjamu atveju iš šių aplinkybių matyti, kad pagrindinės bylos šalys nesutaria dėl to, ar nagrinėjamai apyrankei taikoma REACH reglamento XVII priedo 23 punkto 8 dalis, ar ji patenka į šio punkto 10 dalies taikymo sritį – tokiu atveju šiai apyrankei galėtų būti taikoma minėto punkto 11 dalyje numatyta leidžianti nukrypti nuostata.

17 Šiomis aplinkybėmis reikia konstatuoti, kad savo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar REACH reglamento XVII priedo 23 punkto 8 ir 10 dalys turi būti aiškinamos taip, kad sidabrinė apyrankė, kurios litavimo medžiagoje yra kadmio, gali patekti į šio punkto 8 dalies taikymo sritį, ar turi būti laikoma galinčia patekti į minėto punkto 10 dalies taikymo sritį.

18 Šiuo klausimu REACH reglamento XVII priedo 23 punkto 8 dalies antroje pastraipoje numatyta, kad kietojo litavimo užpildai netiekiami rinkai, jeigu kadmio koncentracija (išreikšta kaip Cd metalas) lygi 0,01 % metalo masės ar didesnė. Pagal šio 23 punkto 8 dalies trečią pastraipą šio punkto tikslais „litavimas“ – jungimo technika, kuriai naudojami lydiniai ir kuri atliekama esant didesnei nei 450 °C temperatūrai.

19 Kaip pažymėjo Komisija, šia nuostata, vertinama atsižvelgiant į Reglamento Nr. 494/2011 6 konstatuojamąją dalį, siekiama reglamentuoti kadmio kiekį „kietojo litavimo juostelėse“, kad būtų apsaugoti profesionalūs naudotojai ir mėgėjai, kurie litavimo procese susiduria su garais.

20 REACH reglamento XVII priedo 23 punkto 10 dalyje numatyta, kad nenaudojami arba netiekiami rinkai, jei kadmio koncentracija lygi 0,01 % metalo masės ar didesnė, pirma, metaliniai karoliukai ir kitos juvelyriniams dirbiniams gaminti skirtos metalinės detalės, antra, metalinės juvelyrinių dirbinių dalys ir juvelyrinių dirbinių imitacijos bei plaukų aksesuarai, įskaitant apyrankes.

21 Kaip matyti iš Reglamento Nr. 494/2011 6 konstatuojamosios dalies, šia nuostata iš esmės siekiama apsaugoti vartotojus nuo rizikos, susijusios su juvelyrinių dirbinių, kuriuose yra kadmio, nešiojimu, t. y. nuo šio cheminio elemento poveikio dirbiniams liečiantis su oda arba juos laižant.

22 Nagrinėjamu atveju iš prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo pateiktos informacijos matyti, kad BÁV siūlė parduoti sidabrinę apyrankę, kurios litavimo medžiagoje yra kadmio.

23 Tokia apyrankė negali būti laikoma „kietojo litavimo užpildu“, kaip tai suprantama pagal REACH reglamento XVII priedo 23 punkto 8 dalį, nes ji nėra skirta naudoti kaip toks užpildas „lituojant“. Taigi šiai apyrankei negali būti taikomas šioje nuostatoje numatytas draudimas.

24 Vis dėlto tokiai apyrankei gali būti taikomas REACH reglamento XVII priedo 23 punkto 10 dalies ii papunktyje numatytas draudimas.

25 Iš tiesų reikia pažymėti, pirma: kadangi užpildai (t. y. tos pačios apyrankės litavimo medžiagos), kurie pagal REACH reglamento XVII priedo 23 punkto 8 dalyje pateiktą sąvokos „litavimas“ apibrėžtį, yra įkomponuoti į šį papuošalą, kai jis surenkamas taikant šį procesą, jie turi būti laikomi „metaline apyrankės dalimi“, kaip tai suprantama pagal šio reglamento XVII priedo 23 punkto 10 dalies ii papunktį.

26 Antra, pagrindinėje byloje nagrinėjama apyrankė yra juvelyrinis dirbinys, kuris liesdamasis su oda ar laižomas gali sukelti vartotojams riziką, susijusią su juvelyrinių dirbinių, kuriuose yra kadmio, nešiojimu, jos siekiama išvengti pagal minėto reglamento XVII priedo 23 punkto 10 dalies ii papunktį.

27 Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, į prejudicinį klausimą reikia atsakyti: REACH reglamento XVII priedo 23 punkto 8 ir 10 dalys turi būti aiškinamos taip, kad sidabrinei apyrankei, kurios litavimo medžiagoje yra kadmio, taikomas šio reglamento XVII priedo 23 punkto 10 dalies ii papunktyje numatytas draudimas, jei pasiekiamas arba viršijamas šioje nuostatoje nurodytas kadmio koncentracijos lygis.

28 Darytina išvada, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, kuris vienintelis turi jurisdikciją vertinti faktines aplinkybes, turi nustatyti, ar, atsižvelgiant į pagrindinėje byloje nagrinėjamos apyrankės pagaminimo datą, jai gali būti taikoma REACH reglamento XVII priedo 23 punkto 11 dalyje numatyta nukrypti leidžianti nuostata, taikoma, be kita ko, 2011 m. gruodžio 10 d. senesniems nei 50 metų juvelyriniams dirbiniams.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

29 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (devintoji kolegija) nusprendžia:

2006 m. gruodžio 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 1907/2006 dėl cheminių medžiagų registracijos, įvertinimo, autorizacijos ir apribojimų (REACH), įsteigiančio Europos cheminių medžiagų agentūrą, iš dalies keičiančio Direktyvą 1999/45/EB bei panaikinančio Tarybos reglamentą (EEB) Nr. 793/93, Komisijos reglamentą (EB) Nr. 1488/94, Tarybos direktyvą 76/769/EEB ir Komisijos direktyvas 91/155/EEB, 93/67/EEB, 93/105/EB bei 2000/21/EB, iš dalies pakeisto 2011 m. gegužės 20 d. Komisijos reglamentu (ES) Nr. 494/2011, XVII priedo 23 dalies 8 ir 10 dalys

turi būti aiškinamos taip:

sidabrinei apyrankei, kurios litavimo medžiagoje yra kadmio, taikomas šio reglamento XVII priedo 23 punkto 10 dalies ii papunktyje numatytas draudimas, jei pasiekiamas arba viršijamas šioje nuostatoje nurodytas kadmio koncentracijos lygis.

Parašai.